

מסמך עמדה בנוגע לזיכיון ים המלח

המגישים:

נציגי המושבים עין-תמר ונאות הכיכר, אזור סדום.

המגישים ישמחו להופיע בפני הצוות ככל הנדרש.

המושבים נאות הכיכר ועין-תמר חיים בסמיכות למפעלים בסדום מזה שנים רבות. מושב נאות הכיכר עלה לקרקע בשנת 1970, כאשר כבר משנות ה-60 הוקמה חווה חקלאית שיתופית בשפך נחל צין. מושב עין-תמר הוקם בשנת 1982. כיום חיים ב-2 המושבים יחד כ-150 משפחות, עם צפי להרחבה ל-200 ויותר בשנים הקרובות. רוב המשפחות הגרות כאן מסתמכות עדיין על חקלאות כמקור פרנסה עיקרי או משלים להכנסות אחרות. החקלאות המקומית כיום מאופיינת בשילוב בין חקלאות "ירקות", אשר היו מקור הכנסה עיקרי בשנות ה-70 ועד לתחילת שנות ה-2000, ובין גידול מטעי תמרים. גידול זה (תמרים) הופך למרכזי בסדום, חקלאים רבים עוברים למטעים, אך הרבה עדיין ממשיכים בגידול ירקות לייצוא ולשוק המקומי. הקדמה זו חשובה לאור הנושאים הבאים אותם אנו מעוניינים להציג כחלק ממסמך העמדות:

- **קרקע** – כיום הרבה משטחי החקלאות, התעסוקה והמגורים של המושבים נמצאים במסגרת הזיכיון של מי"ה. כך, כל פעולה - הרחבה, הכשרת שטח וכיו"ב דורשת אישורם ושיתוף הפעולה שלהם. אנו מבקשים כי בזיכיון החדש, השטחים בכיכר סדום ישויכו לזכות המושבים. כאשר כל השטחים במסגרת הקו הכחול של המושבים ושטחים עתידיים המיועדים להכשרה, יגרעו משטחי הזיכיון.
- **עליית מפלס – השפעה על מי התהום** – מפעלי ים המלח מעלים את מפלס המים בבריכות באופן עקבי. יש מחקר חד משמעי שמראה את השפעת גובה

הבריכה על גובה מפלס מי התהום (לחץ הידרוסטטי). בשנים האחרונות נראה כי השטחים החקלאים סובלים מהצפות ובעיית מי תהום גבוהים במיוחד, המסבים נזק לחקלאים ומצריכים השקעות גבוהות בניקוז השדות. יש לדרוש הגבלת גובה של מפלס הבריכות והקמת חציץ בסוללה הדרומית שלא יאפשר זליגה של מים מהבריכה.

• **סוללה** – לצורך הגנה על הבריכה הדרומית, נבנתה סוללה עבה. בין השטחים

החקלאיים הצפוניים לסוללה זו עובר השפך של נחל צין, אשר זורם בימי שיטפונות וכאשר המאגר מלא. בעבר הוצפו כמה שדות חקלאיים צפוניים. עכב כך, הוחלט שלא לאפשר הכשרת שטחים נוספים בקו זה. זאת למרות שפוטנציאל השטחים החקלאיים באזורנו קטן ואנו זקוקים לכל פיסת אדמה לטובת עיבוד חקלאי ופרנסה. אנו מבקשים למצוא פיתרון שיאפשר הכשרת שטחים חקלאיים עד לשפך נחל צין. כמו-כן, אנו מבקשים אפשרות לשימוש בסוללה כשביל טיול רגלי או הליכה לטובת התיירות המקומית.

• **זיהום אויר** – תושבי כיכר סדום סובלים מזיהום האויר הנגרם ע"י המפעלים.

לטענת המפעלים, הזיהום מבוקר ומדוד ויש ניטור עקבי של החומרים באוויר. עם זאת, באופן אינטואיבי ולא מקצועי, אנחנו חיים ליד הארובות של המפעלים, לעיתים חשים בריחות חזקים באוויר ובימים של שרב ואובך, הזיהום המעורב באבק חריף מאוד.

בדגימות סביבתיות שבוצעו ע"י היח"ס באזור, נמצאה אי התאמה בין מדידות שבוצעו בסביבה לבין קריאות תחנת הניטור. ממצאים אלה מטרידים את תושבי הישובים. אנו מבקשים כי תיקבע תוכנית לשדרוג מערכי הניטור ולכיולם השוטף באופן שיאפשר לתושבים לקבל נתוני אמת על איכות האוויר. כמו כן יש להתייחס לכלל הפעולות הקיימות והמתוכננות לשיפור איכות האוויר באזור במצב קיים ועתידי.

• **חומרים מסוכנים** – לתושבי כיכר סדום יש דרך אחת להיכנס ולצאת משטחי

המושבים. כביש מס' 2499. כביש זה מתחבר לכביש 90. במקרה של אסון/התהפכות משאית עם חומרים מסוכנים/דליפה מהמפעלים וכו'. לתושבים אין דרך מילוט. אנו מנסים ומבקשים כבר שנים להכשיר דרך סלולה בנחל ערבה. מסיבות שונות ומורכבות סלילת הדרך מתעכבת והתושבים ממשיכים לחיות בסכנה. כמו כן, לאור השינויים שהמפעלים ביצעו בהטיית נחלים באזור,

- יש לבנות תוכנית כללית לכבישים באזור, הנחסמים כתוצאה משיטפונות, ומונעים כניסה ויציאה מהישובים. יש להטיל על המפעלים אחריות ציבורית לנעשה במרחב כולו ומשפיע גם על מערכות ותשתיות שאינן בחזקתם.
- **לחות** – בשנות ה-70, עם תחילת ההתיישבות של מושב נאות הכיכר, לא היו בריכות אידוי סמוכות, כפי שהן היום לשדות. גם בימי הקיץ והחום, התושבים דיווחו על מזג אוויר סביר, היות והלחות הייתה אפסית. כיום, לאור הרחבת הבריכות והגעתן עד לקצה השטחים החקלאיים הלחות בכיכר סדום מורגשת ומוגברת. דבר זה משפיע על עומס החום המורגש, אך ללחות השפעה נוספת על החקלאות.
 - כפי שצינו בפתיח, גידולי התמרים הפכו לגידול עיקרי ומרכזי באזור. התמרים מושפעים מאוד מלחות. הלחות גורמת לתופעה בתמרים הנקראת "שילפוח". זהו מצב בו הקליפה נפרדת מהפרי. שילפוח מוריד את איכות הפרי וכך מוריד את המחיר בגין הפרי והתמורה הכוללת.
 - **חוף רחצה** – בעקבות הקשיים בחקלאות בארץ ובכיכר סדום בפרט, יותר ויותר תושבים מוצאים פרנסה משלימה בתחום התיירות. המושכן העיקרי לתיירות באזורנו הינו ים המלח, יופיו וסגולותיו המיוחדות. התושבים מנסים שנים רבות לקבל פיסת חוף על הבריכה הדרומית. חוף שיוכל לשמש כחוף הרחצה הדרומי של ים המלח ולספק פרנסה עקיפה וישירה לתושבים. עד כה נתקלנו בהתנגדות מצד המפעלים להתחיל ולפעול לקראת הכשרת פיסת חוף כזו.
- הכשרת פיסת חוף רחצה כזו תאפשר צמיחה גדולה ורבת משמעות לתיירות האזורית ותמשוך קהל מכל העולם.**
- **תיירות** – בעקבות חוסר היציבות בחקלאות, התיירות הופכת למשאב כלכלי חשוב לתושבי המקום. יש לקדם תכניות תיירותיות משותפות כמו שבילי אופניים על גבי הסוללה או אטרקציות שונות בתחום הזיכיון.
 - **הר המלח** – מפעלי ים המלח הערימו במהלך השנים את כל פסולת המלח, אשר הפכה בהדרגתיות למה שמכונה באזורנו – הר המלח. זהו בפועל הר פסולת ענקי, אשר מכער את האזור ומפריע לקו הנוף באזורנו. יש לדאוג לפינויו ומציאת פתרונות חלופיים להשלכת פסולת המלח.
 - **שימוש בקידוחים מקומיים** – מפעלי ים המלח ביצעו מספר קידוחי מים באזור כיכר סדום. ברצוננו לבחון אפשרות להשתמש במי הקידוחים לטובת

החקלאות. כמו-כן, קידוחים אלו פוגעים בקידוחי מקורות וגורמים לירידת המפלס והמלחה.

- **כביש 90 בכיוון צפון** – מאזור כיכר סדום וצפונה, יש חלק מכביש 90, מיד לאחר המפעלים עצמם, אשר עובר בסמוך לבריכות. בין הבריכות ובין הר סדום. כביש זה סובל מהצפה ממושכת של מי מלח. מים אלה גורמים לכביש להיות חלק ומסוכן. כמה תושבים כבר סבלו שם מתאונות דרכים כתוצאה מהחלקה על הכביש. זהו נתיב הנסיעה של הילדים בכל בוקר לבתי הספר האזוריים, נתיב הנסיעה של עובדי מערכת החינוך והמועצה והכביש המוביל מאצלנו לכיוון ערד וירושלים.

לסיכום, הממשקים שיש לישובים עם המפעלים הם רבים. חיינו שזורים ומושפעים מכל פעילות ושינוי המבוצע ע"י המפעלים. לעיתים יש שיתוף פעולה בין המפעלים והישובים ולעיתים פחות.

קיים פורום קאפ לשיתוף פעולה בין התושבים למפעלים. לצערנו, פרט לשיתופי פעולה ממוקדים (בעיקר בנושאי חירום), אין כרגע תכנית רב שנתית להשקעה בקהילה המקומית. להערכתנו, מפעלים החיים בסמיכות כה רבה לקהילה, צריכים להראות נכונות רבה יותר להשקעה בעלת ערך וקיימות בקהילה מקומית. בנוגע להמשך הזיכיון, אנו מבקשים התייחסות לכל מגוון הנושאים שהועלו לעיל, על מנת לאפשר לתושבים המשך חיים בטוחים וטובים באזורנו ולטובת המשך צמיחת המקום.

בברכה,

הנהלות הישובים

עין תמר ונאות הכיכר

סדום – דרום ים המלח